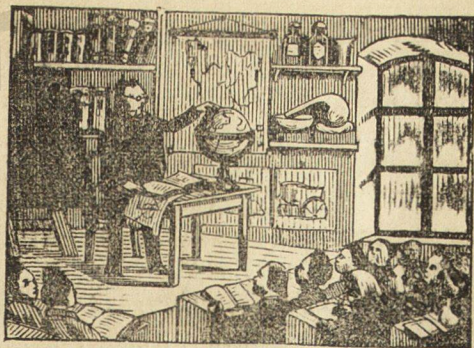

УЧИЛИЩЕ-
излиза два
ти на мѣсеца
една печат-
кола. Годи-
на цѣна прѣд-
метна еднобѣ-
медж. Спомо-
ществов. става-
за—година.
сма неплате-
на пощата не
прѣти.

Писма, допи-
ски и спомоще-
ствованията са
пепрашатъ над-
писани до изда-
теля въ Руссе
у печатницата
на Дунавската
обл. и до бра-
тия Р. И. Блъ-
скови въ Шю-
момъ.

УЧИЛИЩЕ.

Издатель Р. Блъсковъ.

Съдържание: Нѣщо за първоначал. наши училища.—Какъ са поддържа-
ятыта.—Сказека по поддръжане отъ писма за майки (продълж. отъ кн. 19).—
твление на В. Чолакова.—Разни.

НѢЩО ЗА ПЪРВОНАЧАЛНИТЪ НАШИ УЧИЛИЩА.

Сѣкой отъ насъ знае и приказва, че едноврѣмешното
еніе е било като на сила и безполезно; сѣкой, който са
училъ по старото, помни какви бѣхж прѣди 30—40 го-
и нашитѣ училища, дѣто сме прѣкарали и нѣи 5—6 год.
учимъ на Руски Букваръ: *Ангелъ Ангелски, Архангелъ*
хангелски и друго, безъ да познаваме сичкитѣ букви. И
истина какви мѣки и неволи сж били за горкитѣ дѣца,
ито изгубвахж златото си врѣменце нахалось! Старитѣ
скалетини като не умѣяхж друго, освѣнъ да біятъ на *фа-*
а и *диво-магаре*, испоплашвахж дѣцата, щото *кога имъ
енение нѣкой *школьо* и *Даскалъ*, треперяхж отъ страхъ.

На 1835 г.(1) като са уведе въ училищата Взаимно-
ителнѣи рѣдъ, и захванахж да са поевяватъ самъ тамъ
жки на Българскія езикъ, дѣцата, улечени малко отъ
дишното трудно учение, завтекохж са да учатъ съ по-

) Взаимноучителнѣи рѣдъ са уведе първо въ Габрово (1835), послѣ въ Ко-
провица и другадъ въ нашенско.

пристрѣдце и тичахъ самички въ училището; а родителитѣ окопитени нѣкакъ, подканѣхъ са да проваждатъ рожбитѣ си на учение. Въ то врѣме са настанихъ що-годѣ и школки настоятели, които да нагледватъ училищата и да са грижатъ за поддържането имъ. На късо да речемъ: ревността бѣше голѣма и сѣкой са радваше на новото учение.

И тъй, малко много, до нѣйдѣ си първоначалнитѣ училища бѣхъ на почитъ и Взаимноучителната Метода се распространяваше рѣдомъ въ отечеството ни. Но отсѣтнѣ като са притѣмнихъ по-горнитѣ училища, наречени и Класически—(?), нашитѣ общини обърнахъ вниманieto си на тѣхъ и вече са негрижѣхъ до толкозь за малкитѣ дѣца които ходѣхъ да са залгватъ съ нищо и никакви играчки—кое ги въртѣхъ учителитѣ да обикалятъ въ училището тропешкомъ.—А по-вѣщитѣ учители, като не приемахъ да учатъ малки дѣца, бѣгахъ въ горнитѣ училища надспрѣварящицѣ са кой да усвой първото мѣсто и да зема по-вече плата. Тогава (както си е и до днесъ) за първоначалнитѣ училища оставахъ такива учители, които не умѣятъ нищо, и сѣкой отъ тѣхъ учѣше както му доде поналесно(1). А отъ нѣкое си врѣме насамъ, като исхвърлихъ табличното учение, на много мѣста, и току речи повсѣду у насенско, въ началнитѣ училища зехъ да учатъ и книга (което е и по-сгодно за пригитовителнитѣ отдѣленія); нъ за малкитѣ първоначални ученици юще не е турено ни на единъ рѣдъ какъ да учатъ съ леснина(2) и дзематъ основно начало: *въспитание и образование*.

Тукъ думата ни не е за нарѣдбитѣ на първоначалното учение, било то на таблици или на книга и др. но ш

(1) Нѣкои учители, които не умѣяхъ да скопосатъ никаквата, озовахъ да преподаватъ черковното пѣяне по грѣнката *Псалмѣя*, залгваши ученицитѣ си съ едно голо *па еу га ди*, Тѣй исхобявахъ хубосното врѣме на много момченца. Такъвъ *мусикословеснѣишій* бѣше, храни Богъ П. Таламбазовъ, който до скоро държѣше нашитѣ Клисурци въ унесѣстна мржчина, што го направи да останатъ много надирѣ отъ близокитѣ села въ Пловдивско. Той е излѣгалъ мнозина клети бащи да му плащатъ по 50—100 гр. мѣсечна за едно: *па еу га ди* на синоветѣ имъ. Казашемъ и повече.

(2) Сега аз е увела *звучната* наречена *метода*, какъ въ Габрово, отдѣдай Боже да са распространи рѣдомъ въ първоначалнитѣ наши училища. Но за това им щемъ случай да поговоримъ на друго мѣсто.

кажемъ, че нашитѣ общини малко са грижатъ за тѣя училища. що сѣ коренътъ и основание на сичко. Тамъ, думаме, дѣто учителътъ трѣбва да бѣде опитенъ въ работа и, колко-годѣ, снабденъ съ педагогически познанія, пристави са нѣкое глупаво момче, или единъ възрастенъ, но досушь невръденъ човѣкъ, който намѣсто да поведе малкія ученикъ къмъ доброто и да го приготви за наука, той го побърква и му исхабява ума, што то отсѣгнѣ да неможе са вече поправи. Незнаемъ кога ще са махне испомѣжду нитая рѣждясала идея: *да избираме учители съ малко плата, че какви ще да бждатъ?* Но колко скъпо излиза за народа таковато ужъ спестаяване!

Нии знаемъ, че колкото четници имамае днесъ у народа, сичкитѣ, току речи, сѣ излѣзли отъ нашитѣ начални училища, рѣдко ще намѣримъ таквизъ, които сѣ учили въ по-горно училище. Но отъ ето такива четници, на да ли са намиратъ десетъ, които да прочитѣтъ книги п вѣстници, а другитѣ незематъ ни книгѣ въ рѣцѣ си, а едва ли могатъ, криво-лѣво, да си запишатъ името; отдѣ става това? Ний ще кажемъ, че отъ неурѣдното учение въ народнитѣ наши първоначални училища, за които общинитѣ никакъ не залѣгатъ да са наредятъ както трѣбва.

Сичкитѣ разумни и учени хора у Европа казватъ какво главното сръдство за образоването на единъ народъ сѣ неговитѣ начални или основни училища. Слѣдователно докато са неокопитимъ и нии Българетѣ, и да са съвземемъ наздраво да си наредимъ такивитѣ училища както прилича, до тогава нашій народъ нѣма да трѣгне въ пѣтя на просвѣщението.

Нии ще приведемъ тукъ отъ думитѣ на Прускія министъръ на учебнитѣ духовни дѣла Алтенштаина, който е говорилъ у едно свое окръжно писмо къмъ училищнитѣ власти въ Кралевството на 1808 год.

»У гимназіитѣ,« казва Алтенштаинъ, »и други сръдни училища малкома граждане са образуватъ; а іоще по-малко могатъ да посѣщаватъ университетитѣ и други високи училища; а пѣкъ народътъ са обучава у своитѣ начални училища и народната масса въ тѣхъ свършва сичкото си

образуване. Отъ началното възпитаніе и образование зависи повече сичкото понататашно развитіе на разума и направленіето на духовната и матеріална дѣятелность на народа. То гужда първото основаніе на умственія и нравственія имоть, както отдѣлно на сѣкиго гражданина, тъй и на цѣлія народъ; то приучава човѣка на порядъкъ и съзнателенъ духъ. За това началното народно училище може да има най-решителното вліяніе върху сждбата на единъ народъ и на цѣло царство. . . . »Нашето образованно съсловіе, « продължава Алтенштайнъ » и нашитѣ първи граждани, надѣвамъ са, ще прѣстанѣтъ да търсятъ образованіето въ освоюваніе на чюжди езици, на чюжди нрави и обичаи, на чюжди начинъ за живѣніе, а ще мислятъ за възпитаніето на дѣцата си въ народнія духъ и др.

»Нашата народна *школа* трѣбва посемъ сега да стане разсадникъ на истинското народно начално образование, което е самата вѣрна и необорима основа на духовното народно и Господарственно единство. Тя трѣбва да бжде іоще начално-Христіанско-Прусско-Нѣмско училище за цѣлія Пруски народъ; защото прѣди сичко, нѣи сме Хр-ни, но еднакво съ това—Прусци—и нашето общо отечество—Гермаія«.

По-надолу Алтенштайнъ пита: »Но какъ да са захване зиданіето на такъвата *народна школа*? Азъ мисля, че тукъ немогѣтъ да бждѣтъ два въпроса. *Школата сама по себе си е мъртва; душата на школата е—учителѣтъ*. Слѣдователно трѣбва прѣдъ сичко да са турятъ най-енергичнитѣ сръдства за образованіето на Прускиѣ народни учители. Спорѣдъ нашето убѣждение, главній сѣщественъ въпросъ състой не въ изученіето на бжджщитѣ учители на началната дидактика и методика, не въ това дѣто бжджщій учителъ да си присвои най-добритѣ способности и въобще сичкото искусство на елементарното прѣподаване, което е, разумѣва са, сѣ тъй важно за успѣшнія вървежъ на ученіето и не трѣбва никакъ да са забравя, но въ това дѣто да са образуватъ за народната Пруска *школа* такива учители, които да бждѣтъ по духъ и чувство истинни Христіане и Прусци, които познаватъ точно и опрѣдѣлено сичка-

та матерія на началното учене и народно образование, и които да са разумѣли пълно христіанското народно зна-
чение на началната *школа*.“

»Въ окръжното си писмо Фон-Алтенштаинъ казва юще,
че по заповѣдь на Краля билъ испроводилъ нѣколко млади
при Пестелони за да изучатъ неговата система върху на-
чалното възпитаніе и учене; защото Пестелоцовата *школа*
е »истинно-Христіанска-Нѣмска начална народна *школа*«. Наедно съ тѣзи млади Фон-Алтенштаинъ писалъ на Песте-
ловци слѣдущето писмо: »Прусія ви проважда тѣзи мом-
ци — най-хубавата нейна надежда, своитѣ първи бѣдѣщи
учители—на народната *школа* за да усвоятъ истинскія духъ
на цѣлата ваша учебна и възпитателна система. . . , »За
усвояване на нейното дълбоко народно основание; да имъ
са проникне сърдцето съ сжщата безкорисность, вѣчна лю-
бовъ къмъ дѣлото на народното възпитаніе и изучаване,
каквото да си посвѣтятъ нему цѣля животъ«

»И тѣй повече отъ половинъ вѣкъ, когато Прусія е би-
ла вътрѣшно разорена и вънкашно унижена, нейнитѣ Дър-
жавници са завзели да турятъ за основа на вътрѣшно-
то ѝ възраждане и благоустройство—»народното образо-
ваніе«, на което за разсадникъ трѣбвало да служи скром-
ната народна *школа*, устроена върху нови и истинно-на-
родни-начална.«

КАКЪ СА ПОДДЪРЖА ПАМЯТЪТА.

За памятьта въобще.

Когато си напомниме за нѣщо, що сме чули или ви-
дѣли нѣкога прѣзъ живота си, обикновенно наричаме това
память, замянаніе.

Има хора, кои много добръ и дълго врѣме помнятъ.
Тѣй напр. Когато ни разказва нѣкой старецъ за нѣкое съ-
битіе или приключеніе, що са е случило прѣди нѣколко го-
дини, тѣй ясно като да са е случило наскоро, та ни каже
и мѣсеца и деня, въ който е станжло това събитіе или при-
ключеніе, та още и какво врѣме е било и пр. Тогава о-

бикновенно казваме: »Този старецъ има чюдна паметъ.«—И такава запомняне наричаме *добра паметъ*.

Нѣма човѣкъ, а и неможемъ помисли да има, който да не може нищо да запомнюва, а особено здравъ човѣкъ.

Слѣдователно сички хора иматъ паметъ, а само различна.

Многа хора иматъ природна различна паметъ, а има други, които иматъ паметъ споредъ работитѣ и занятіята си.

Тѣй има хора, които не сж са учили въ училище, нито сж чели книги, а и пакъ зрѣло мислятъ (поне за нѣща, които спадатъ у тѣхенъ кръгъ,) добръ и много врѣме помнятъ.—Таквази паметъ у такива хора са нарича *природна паметъ*.

А когато гѣзи природна паметъ са развие и усъвършенствува съ науката и образованіето, това са нарича *образованна паметъ*.

И тѣй хора, които сж са учили на книга, и сж са занимавали съ науката, у такива хора кръгътъ на паметъта е широкъ. Они помнятъ и знайтъ на пр. Исторіята на единъ или на сичкитѣ народи; помнятъ и знайтъ голѣми и заплетени задатци и пр. Слѣдователно такива иматъ *образованна паметъ*.

Понеже паметъта, запомнянето, е потребно всякому, ние ще разгледаме на кратко въ иджщитѣ членове 1). *За важностьта на паметъта*, 2) *Отъ що отслабва паметъта и пр.*

I.

За важностьта на паметъта.

Развиването на паметъта е доста важно, а много нѣти са занемаря. Съ пълно право сж казали нѣкои стари, че ние знаеме само толкова, колко то запомнимъ.

Добра развита паметъ е била потребна въ всяко врѣме, а особено—въ наше врѣме. Вредностьта на знаніята расте не отъ година на година, а отъ день на день.

Паметъта е обиталище на нашето знание. Когато немариме и не пазиме паметъта, наши тѣ мисли биватъ слаби, а когато мислитѣ ни сж слаби, то и знанія нѣмаме. Мислитѣ биватъ зрѣли и основни само тогава, когато сж обогатени съ много знанія; а

знанія та сж обогатяватъ и умножаватъ посрѣдствомъ науката и прочитаніе то на разни добри списанія, кои—разумѣва за—трѣба да запознине; та и говорѣтъ на оногова, които говори бива по-добъръ и за слушаніе тогава, кога то повече запомнюва. А памятьта ся развива, изостря и усъвършенствува въ младитѣ години.

Тогава най добръ са набавя и доставя все що е потребно и добро за прѣзъ животътъ; памятьта е основа на всяко душевно развитіе. Духътъ ся поддържа и развива само чрѣзъ памятьта. Ако ние не бы могли нищо запомняти, то быхме были до край дѣца и на най долния степенъ въ душевно развитіе. Ако бы ни са прѣд-ставило нѣкое явленіе хиляда пѣти, та всякога да бива за насъ ново, то бы трѣбало винаги да опитваме укуваме и чр. тѣзи прѣдмѣти, та да са увѣримъ за каквината имъ.

И тѣй не быхме могли нищо познавали въ свѣта освѣнь день и нощъ, баща и майка.

Безъ съмнѣніе нѣма никакво званіе или художесто, за което да е излишна и непотрѣбна памятьта; нѣма хора, на кои да е се едно, че имали добра или не добра память.

Слѣдователно всякому е потребно да има добра память. Ако искаме да имаме добра память, то трѣба да упражняваме занимателно уметвенни тѣ сиенли и способности, т. е. трѣба много трудъ, заниманіе и пр.; Срѣдството за да бждемъ памятливи е скъпо, а наградата е голѣма.

Колко е достоенъ за съжаление напр. единъ бесѣдникъ или проповѣдникъ, кой то не може ни най малко да са ослани на памятьта си! Прѣдъ него обикновено стои бесѣдъ или сказка писана на книга; на всяка рѣчь трѣба най напредъ да поглѣдне въ книгата, че тогава да изговаря рѣчьта. Въ говора на таквъ бесѣдникъ нѣма никаква живость, и бесѣдата му остава безъ никакво дѣйствіе; защото бесѣдникътъ само тогава може да си подигне глава та за да привлече вниманіето на слушателитъ да го слушатъ, когато е увѣренъ, че не ще изгуби нити рѣчь отъ книгата. А слушателитъ оставатъ студени и ни най малко възбудени; най добритѣ рѣчи, най добритѣ мисли прѣминаватъ прѣзъ ушитъ имъ, а тѣ и не ги чуватъ, защото нѣма въ тѣхъ духъ, нѣма живость, кой то може да имъ даде бесѣдникътъ само тогава, когато бесѣдата му е и въ глава та и въ сърдце то, а не само на книга.

Колко е лошо за единъ лѣкаръ, кой то има слава память! Та-

къвъ лѣкарь може да забрави много пжти да посѣти болнитѣ си. Или кога то го повикатъ да види нѣкой боленъ за да му прѣпиши лѣкъ, а онъ да не може да си напоми, какъвъ лѣкъ отговоря на тѣзи болѣсть.

А какъвъ ли учитель бы былъ онзи, въ кого то има слаба паметъ! На художникъ или работникъ не е потребно тѣй много и разнообразно знаніе, какво то на учителя, ако желае ученицитѣ му да го слушатъ внимателно и да са ползватъ отъ него.

Какъ ще може да привлече вниманіето на ученицитѣ си.— Кое то е и най-потребно, ако желае прѣдаваніе то му да принесе плодъ—кога то не може свободно да продума нито рѣчь, нъ сичко чете по книга?

Нъ най-послѣ да оставимъ научніа класъ, че да дойдемъ между граждани тѣ и да погледнемъ на тѣхнитѣ работи. Колко е потребна добра та паметъ на търговеца, економа, фабрикантина и пр. Наистина човѣкъ може да си записва на тефтеръ сичко; нъ нема онзи, който забравя скоро, не ще забравя често и да запише нѣщо? Или може бы нѣкой пжтъ човѣкъ и противъ волята си да отложи записване то на нѣщо, та послѣ забравя, що е ималъ да запише? Най добръ е човѣкъ да записва сичко; нъ зеръ то не е пакъ день—губене, дѣто човѣкъ трѣба да записва сички дрѣбни работи въ бѣлѣжки тѣ си, и пакъ всякой чясъ да глѣда у тѣхъ. А онзи, който забравя скоро, той ще търси и бавно по запискитѣ си. Човѣкъ има винаги хиляди други нѣща, които не могатъ се да са записватъ въ записника му, а пжкъ трѣба да ги знае. И най-послѣ, какъ би могълъ човѣкъ да носи съ себеси на всякадѣ тефтери тѣ си?

Добрата паметъ е потребна на човѣка, и въ самитѣ му удоволствія и забавни игри.—Тѣй на пр. добъръ играчъ на карти (книги) може да бжде само онзи, който може добръ да запомнюви. И за да бжде човѣкъ добъръ играчъ на шахъ, трѣба да има добра паметъ. На кратко да кажемъ, нѣма работа и заниманіе, дѣто да не трѣба добра паметъ, защото чрѣзъ неж придобиваме сички наши званія и искусства. И тѣй кога то добрата паметъ е толкова потребна, то са стои колкото е възможно повѣче да ѝ развиваме, а особено трѣба да ѝ прѣдпазваме отъ ослабване, та за то е потребно да знаеме причини тѣ, отъ кои то отслабва и

са губи памятьта; а тѣзи причини нѣ ще разгледаме, въ идущія членъ.

(ще слѣдува),

Превелъ Д. В. Храновъ.

Сказка нарѣдена по подражаніе отъ писма за майки.

(Отъ Ст. Поповъ учитель у Свищовъ).

[Продълж. отъ кн. 19.]

Родителитѣ сѣ длъжни да бждатъ твърдѣ внимателни, когато искатъ да наплашатъ дѣцата си. Ако дѣцата не са обхождатъ добръ и видятъ, че трѣба да ги накажатъ, трѣба да са стараятъ штото да ги направятъ да разбератъ каква е погрѣшката имъ и тогазъ безъ друго да ги наказватъ. Нѣ нека майката да са пази отъ обикновеннитѣ тѣзи думи: ште та убийж, или да та чуй башта ти живъ та изгаря, или ште та заколи и други таквизъ ни врели ни кипели. Таквизъ едни думи трѣба никакъ да не излазятъ отъ устата на една добра майка; заштото тѣзи думи освѣнъ дѣто сѣ напълно лъжливи, събарятъ оште и основаніята, на послушваніето и на покоряваніето. Дѣтетото знае най добръ, че родителитѣ му нѣматъ намѣреніе да извършатъ наплашваніята, които толкозъ пхтя отъ побнапрѣдъ е чувало, и на опитъ познало, че тѣ сѣ праздни думи. И тѣй по този начинъ дѣтетото не само са научва да лъже, нѣ оште и да слѣдва своята наклонность за да прави зло; заштото знае, че, при сичкитѣ най люти заплашванія, нѣма да го накажатъ тѣй. И тогазъ родителитѣ са оплакватъ че дѣцата имъ сѣ злѣ отхранени, иче не ги слушатъ; а не мислятъ, че на туй тѣ сами сѣ криви.

Когато дѣтетото съборка въ нѣшто, или иска да стори нѣшто, което не трѣба да струва, поб скоро отъ найнапрѣдъ да му са каже съ добро, че не трѣба да стори то нѣшто; ако е нужно, трѣба и да му са повтори, че, ако не послуша и тогазъ, трѣба да му са наложи едно какво да е легко наказаніе. Трѣба оште дѣцата да не са корятъ, и особенно прѣдъ други хора. Никога лошавитѣ навикно-

венія не са поправятъ съ таквизъ укоряванія; нъ напротивъ са раздразнятъ, когато тѣй са исказватъ погрѣшкитѣ имъ и на други. Оште и хвалбитѣ трѣба твърдѣ внимателно да са даватъ. Когато сж припудени да наказватъ дѣцата си, родителитѣ трѣба да внимаватъ твърдѣ много да не употребяватъ пръчката безразсѣдно; заштото то на казаніето квто не са прави съ друго намѣреніе, освѣнъ да поправи отъ злого, не трѣба никогa да са продължава повече отъ колкото е потрѣбно за това. Дѣцата да не са мърятъ строго; да не са показва сертликъ къмъ тѣхъ; да не са затварятъ за наказваніе въ таквозъ мѣсто, което може да имъ докара страхъ, както тъмнитѣ мѣста, и най много да не ги плашатъ съ таквизъ нѣшта, каквито ги нѣма по свѣтътъ, като съ тамасѣми, вапирѣ, варколаци и други таквизъ. Никогa дѣцата не трѣба да са наказватъ за нѣшта, които сж станѣли не прѣдумысленно и случайно, като кога счупятъ нѣшто и друго таквозъ; трѣба само да са съвѣтуватъ да бѣдѣтъ за други пакъ внимателни. Когато родителитѣ са стараѣтъ да отвѣрнѣтъ дѣцата си отъ погрѣшки и да ги направятъ да сж, покорни и послушни трѣба най много да внимаватъ въ тѣзи двѣ нѣшта: да не оставатъ дѣцата да бѣдѣтъ неограничени въ исканіята си, и да не ги докарватъ въ отчаяніе, штото да мислятъ, че каквото и да правятъ не ште могѣтъ да благодарятъ родителитѣ си. Като глѣдаме да ги ограничаваме, да внимаваме штото духътъ имъ да бѣде пакъ живъ, готовъ да пріема сѣко невинно растушаваніе и свободенъ отъ мѣчителството на страхътъ.

Слѣдуюжцето ни са ерѣжи отъ саміа Г-на В. Чолакова, съ порѣчки да са напечата юще у 18-та книжка на „Училището;“ по жо причина, че са е натрупаѣлъ други много матеріалъ, то оставаше наредено, та едѣа сега му доде рѣдѣтъ.

Г-нъ В. Чолаковъ е вече напечаталъ повече отъ 20 коли (първата частъ) на своя „Сборникъ;“ и ни прочетохѣ до нѣйде си, напечатаното, което ни са стори хубаво нѣщо. И наистина какво по-хубаво отъ това да са запознаемъ съ народнитѣ наши оби-

чаи, пѣсни, приказки, пословици, гатанки и др.? Тѣ сж изворъ-
тъ, отъдето може да са черпи пѣщо не току за разнообразіето на
живота народна рѣчь, но іоще тукъ виждаме като въ оглѣдало цѣ-
лѣя народъ въ прѣобразіето си—както си е той душевно. А най-
хубавото на тойзи „Сборникъ“ ще бжде, че Г-нъ В. Чолаковъ го е
нарѣдилъ спорѣдъ както е слушалъ да са приказва пѣкоя прика-
ска, или са пѣла пѣсенъта, безъ да искриви думата. А то е най-
важното на неговѣя многогодишенъ трудъ.

ОБЕВЛЕНИЕ.

Онова, което характеризова единъ кой да е народъ
сж неговитѣ особни и отличителни душевни черти : нѣрави-
тѣ, обичеитѣ, преданията, пѣснитѣ, приказкитѣ, пословицитѣ,
гатанкитѣ, обрѣдитѣ и проч. Тѣ сж неговата душа; тѣ сж
слѣдователно, и основа за неговото всестранно развитие.
Събрани и изслѣдовани както трѣба, тѣ ни запознаватъ съ
вътрѣшниятъ животъ на народътъ въ неговото минало —
настоящите, запознаватъ ни съ неговѣтъ умственъ краго-
зоръ и въ сжштото време ни представляватъ живата на-
родна рѣчь въ сичкото ѣ богатство и разнообразіе. Отъ
тѣхъ ние виждаме цѣлъ народъ, както си е той душевно,
виждаме неговитѣ дарби и способността, съ които го е на-
дарилъ Богъ, познаваме радоститѣ и теглилата му, позна-
ваме надѣждитѣ и стремленията му.

Нии Българетѣ малко знаеме себе си, а безъ събир-
ването, издаването и изслѣдованието на наши нѣрави,
обичаи, обряди, пѣсни, ние оште много време не би се
познали както трѣба, оште много време не би имале нито
вѣрна История, нито добра Граматика, нито Словаръ.

Въ наше време почти всичкитѣ Словѣне, които отъ
много години разработватъ езикътъ си, сега изповѣдватъ,
че не сж вѣриѣли къмъ прогресътъ систематически, и за
това сж сега изново наченѣли да изслѣдватъ и описватъ
отъ простиатъ народъ неговитѣ устни преданія, неговитѣ
пѣсни нѣрави и проч. и да ги издаватъ въ голѣми Сборни-
ци, както частни лица, така и учени Дружества, като на

примѣръ: С. Петербургската Академия, Югословѣнската въ Загребъ, Друштво Србск. Словесности въ Бѣлградъ и др.

Били сж опити за събиране и издване и на нашитѣ народни пѣсни, макаръ и тѣзи опити да сж ставали отъ чуждечци. Така въ 1860 г. Г. Стефанъ Верковичъ (Сърбинъ) издаде на свѣтъ една сбирка отъ 335 Български пѣсни, събрани по западнитѣ старни на България, т. е. Македония, — за въ полза на Сърбската словесностъ; а въ 1861 великиятъ словѣнски мжжъ, Г-нъ Стросманеръ (Хорватинъ) за сжштата цѣль издаде въ Загребъ сбирката на братия Миладиновци,

Не му е тукъ мѣстото да казваме нѣшто за достоинството или недостаткитѣ на тѣзи сборници. Онова, което сега мога да кажа, е, че въ пѣснитѣ само не се олицетворява народниятъ животъ; освѣнъ това, казанитѣ сборници (и то само отъ пѣсни) сж отъ една само часть на пространното ни отечество. За да можемъ да бъдемъ по добръ и по напълно познати съ народътъ си, съ сичкитѣ негови отличителни черти, потребно е и отъ другитѣ старни на отечеството си да имаме събрани, описани и издадени не само пѣсни, нъ и приказници, пословици, гатанки; да имаме описани нѣравитѣ, обичаитѣ, обрядитѣ съ една рѣчь — сичко, което напълно характеризира и отличава Българинътъ въ сѣко едно отношение.

Вѣренъ на тази мисль и желающитѣ да бждъ колко годѣ полезенъ на народната ни книжнина въ това отношение, азъ много години сжмъ посвѣтилъ на това дѣло, най-повече по вѣсточнитѣ старни на отечеството ни т. е. по България и Тракия, и сжмъ описалъ: Българскитѣ народни обичаи и обряди по тѣзи старни, събралъ сжмъ много пословици, гатанки, приказници, многочислени пѣсни съ строго вардение мѣстнитѣ особености въ записваніето, както и нѣколко Български народни *постюми*, и отъ сичко това сжмъ съставилъ единъ голѣмъ народенъ *Сборникъ* въ ДВА тома.

За да излѣзе обаче на свѣтъ този *Сборникъ* искахъ се матереалки срѣдства, отъ които азъ се лишавахъ. Вѣрвашитѣ, обаче, въ готовноста на нашитѣ еднородци да съ-

дѣйствувать на общеполезни народни предприятия, азъ поискахъ съдѣйствието на многото изъ нихъ, и — изповѣдамъ — намѣрихъ въ тѣхъ искрено съчувствие, така щото при тѣхната штедра помощъ азъ имахъ възможность да отпечатамъ до сега по-вече отъ половината на първиятъ томъ отъ *Сборникътъ*. Но за да може да се докара до край предприетото дѣло и понѣ първиятъ томъ на *Сборникътъ* да се отпечата напълно (този томъ ще състои отъ 30 печатни листове на голѣмъ форматъ), необходима е помощта и на други родолюбиви наши еднородци, които и умолявамъ да ме подкрѣпятъ и съдѣйствувать въ предприятието ми съ штедритъ си пожертвования.

Отъ отзивътъ на приятелитъ ще зависи бъдущето мое работенѣ въ полето на Българската книжнина.

В. Чолаковъ.

Болградъ 15 Иулия 1871,

ИМЕНАТА

на

Почтеннитъ наши еднородци отъ разнитъ старни на отечеството ни и вънъ отъ него, които сж съдѣйствували до сега съ извънредна помощъ за издаването

на

Българскиятъ народенъ Сборникъ.

Рилскій Мѣнастиръ подарява	Лири	Турски петъ	5.
Н. Преосвяшт. Партений л. т. двѣ			2.

отъ СОФІЯ.

Черковната Община подарява	Лири т. една	1.
Женското Дружество „Майка“	„ л. т. двѣ	2.
Х. Мано Стояновъ подарява	„ л. Англійска една	1.
Д. Трайковичъ	„ л. т. една	1.
К. Х. Цановъ отъ Видинъ „	Луизъ единъ	1.
Юрданка Филаретова	л. т. една и половина	1 1/2
Евгеница Х. Манова	Луизъ единъ	1.
Маргарета Д. Х. Манова „	лир. т. . . . . двѣ	2.
Илие Муавинъ ефенди	„ . . . . . минца два	2.
Д. Х. Мановъ	„ минцъ единъ	1.
Д. Митовичъ	„ минцъ единъ	1.
Никола Десевъ	„ минцъ единъ	1.
Еленка Н. Т. Десева подарява	минцъ единъ	1.
Пеше Тодоровъ „	минцъ единъ	1.

отъ ЖЕЛѢЗНИКЪ.

Черковната Община	подарява	лири турски петъ	5.
Свещениническото Сословие	„	л. тур. двѣ	2.
Женското Дружество	„ <i>Майчина любовъ</i> “	л. тур.	2.

отъ ТЪРНОВО:

Търновското Читалиште	„ <i>Надѣжда</i> “	подарява	л. т.	2.
Търновската Женска Община	„	„	минца два	2.
Касичката на ученицитѣ	отъ глав. учил.	минцъ	едниъ	1.
Киприяновскій Мънастиръ	подарява	рубли	сто	100.
Одеското Бъл Настоятелство	„	рубли	сто дваесетъ	120.
Д. В. Манчевъ	книгопродавецъ	отъ Плов. под.	минцъ	1.

отъ ТУЛЧА:

Д-ръ П. Минчевичъ	подарява	лири турски петъ	5.
Тулчанското Читалиште	„ <i>Съгласие</i> “	лири турски петъ	5.

отъ ГАЛАЦЪ:

Евлогий Георгиевъ . .	подарява	лири турски петъ	5.
Гавриилъ Г. Авраамовъ	„	лира турска една	1.

отъ БРАИЛА:

Николай Ценовъ,	Прѣдсѣдателятъ на	Настоятелството	
„Бъл. книж. Дружест.“	подарява	лири турски петѣ	5.
Стефанъ Беронъ . . .	подарява . . .	минца петъ	5.
Диму Петровичъ	„	лира турска една	1.
Лука Радуловъ	„	лира турска една	1.
Иванъ Х. К. Бръговъ	„	лира турска една	1.
Ан. Курговичъ	„	лира турска половина	1/2.

отъ СВИШТОВЪ:

Черковната Община	подарява	лира турска една	1.
Свиштовското Читалиште	"	лири турски . .	2.
Женското Дружество „Съгласие“	"	наполеонъ . . .	1.
Еленка Дим. Хд. Иванова	"	б. медж. . .	1.

отъ РУССЕ.

Черковното Пѣвческо Друж	„	лира турска	1.

РАЗНИ.

Когато попитали мѣдрецъ Кимфуза, кое царство е най-честно, той отговори: Онова царство, дѣто по вратята на правителственнитѣ и сѣднически домове паяцитѣ си вѣятъ гнѣздата отъ паяжени; дѣто праговетѣ на молебнитѣ домове сѣ истрити отъ частото посѣщаваніе на богобоязливиѣ народъ; дѣто сабитѣ на

войниците сж рѣждѣсали; дѣто орамата и другитѣ сѣчива на орача лѣзятъ, то царство може да са назове честито и най-благополучно, защото тамъ хората са наслаждаватъ у едно съвършено спокойствие.

Почитъ къмъ старитѣ.

Почитай въ лицето на сичкитѣ стари хора образа на твоитѣ родители и дѣдове.

У стара Спарта, въ Гръцко, имаше законъ да ставатъ младитѣ, щомъ влезе нѣкой старецъ; да мълчатъ кога той говори; да са отбиватъ кога го срѣщатъ въ пѣтя и да му струватъ мѣсто за да посѣдне. Тоя законъ у Спартянитѣ са називаше строго. Но ако и да нѣма у насъ такъвъ законъ, прави това, ти младо момче, ов една прилика и ще бждешь похвално.

Веднѣжъ Александръ Македонскій (който по право са назова и великій), като отивалъ на бой, въспрѣнъ на едно мѣсто отъ дѣлбокитѣ зимни снѣгове, заповѣда на войскаритѣ си да наклаждѣтъ огънь и тамъ, на царскія си столъ, сѣдна да са грѣй. Но накакъ си помѣжду войницитѣ мѣрна му са единъ старецъ, който треперѣше отъ студъ. Той си часъ скокна, и тичешкомъ отива при него, та съ побѣдоноснитѣ си ржцѣ, що бѣхъ разорили царството на Даріа, пригърна озебналия старецъ и го донесе, та го гуди на стола си.

Веднѣжъ единъ учитель казалъ, че не знае да каже нѣщо и той си часа слязълъ отъ стола си долу.—Г-не, обадишь са единъ отъ ученицитѣ му, мѣстото, отъ дѣто слезашъ, не е за хора, които незнаятъ.—Азъ са въскачихъ съ познаніята си, ако бихъ приелъ да са качвамъ съ незнаение, то щѣхъ да стигна до небето, отговорилъ учительтъ.

** Други нѣкой си учитель, като испитвалъ ученицитѣ си на *Катихизиса*, заставилъ одного да каже що е *милосердіе*. Нъ защото момчето не отговаряше, той го улови за ухото и, дръпнащицъ, думаше: де казвай що е *милосердіе*!—Но, учителю, и ти незнаешъ, струвами са, защото ако знаеше що е *милосердіе*, ти не би ма теглилъ толкозъ за ухото, отговорилъ ученикътъ.

** Запитали Хитъръ Петра, защо богатитѣ сж повече скъперници и нѣматъ насита на иманіе?—Защото, рекълъ ги е заслѣпило богатството, та не виждатъ за какво имъ е дадено.—Ами че кога ще са ползватъ отъ него и да направятъ добро на свѣта?—Когато умратъ; защото скъперникътъ богатъ и свинята, само слѣдъ смъртта си могатъ да принесжѣтъ нѣкой полза и наслаждение.

** Съ неправда спечеленото богатство често завлича и онова,

що са спечелва по праведенъ начинъ:—*Ако не кадишь богатство то си съ милостиня, то скоро ще са взовѣ.*

ПОДАРКИ.

Руссе. Негова милость учитель Г-нъ Н. Марковъ подарява по едно годишно течение отъ „Училището“ за слѣдущитѣ мѣста въ Хаскюйской: 1) За дѣвическото училище въ Хаскюй; 2) за училището въ село Еробжъ; 3) за училището въ Корашлин; 4) за училището въ Узунѣievo; 5) за училището въ Харманлий.

Търново. Негова милость Г-нъ Анастасъ Симѣоновъ подарява двѣ годишни теченія отъ „Училището“ (год. I и II) за Новоселското училище. Г-нъ Ив. Илѣвъ подарява тоже двѣ: едно за училището въ село Пушево и второ за Бѣлѣвецъ. Г-нъ Лука Вълчевъ двѣ—за Марнополското училище и за Килофарски колиби *Гьрциѣ*.

Подаряватъ по едно годишно течение отъ „Училището“ Г-нъ Хр. Брусевъ за училището въ Арбанасе, Г-нъ Минчо Ганчевъ—за колиби Радковци, Г-нъ Ив. Керемидѣевъ—за село Бутово, Г-нъ Тодоръ А. Кесимовъ—за село Дебелецъ, Г-нъ Н. Г. Кабакчиоглу—за уч. въ Дѣсковецъ, Г-да Г. Поповъ и Ст. Миховъ—за уч. въ село Върбовка, Г-нъ Стане Николовъ—за колибитѣ Райковци, Г-нъ Ив. П. Ивановъ—за Дохы—Сливово, Г-нъ Петъръ П. Димовъ—за село Хотинецъ.

Съще пріехме написани 25 екз. отъ Орѣхово, сичкитѣ въ подарка за тамкашнитѣ селски училища, които ще са кажатъ именно съ другата книжка.

Отъ наша стѣрна нѣм благодаримъ на тѣзи Г-да, които съ благоволили да подарятъ отъ „Училището“ на села, дѣто трѣбва да помагаме кой съ що може, та да са настрѣдватъ и селенитѣ въ ученето. Дай Боже повесѣду нашитѣ Българе да подражаватъ родолюбieto на съотечественицитѣ ни въ Търново и Орѣхово, за какъвато и да бѣде книга или вѣстникъ! Тогава само ще може да напрѣдва нашата книжевность и да са сдобіемъ съ потребнитѣ вѣстници и Періодически списанія, когато книжното прочитане са распространи по сичкитѣ клонове у народа.

ОТГОВОРИ.

Г-ну Ив. Х. Т. въ Къзжлъ-Муратъ (Разградско). „Училището“ са е проваждало рѣдовно у Бебрево, както и другадѣ, прѣзъ читалището въ Търново; но ако са губятъ, то нѣм са научихме да да ги дотѣкмѣваме, само да пригодимъ на спомоществователитѣ. Бъдете здрави!

Г-ну Д. В. Хранову въ Крижавецъ. Сичко ще бѣде, само за исканія ви вѣстникъ неможемъ са обзаложи; той си остана съ единъ брой и нѣма вече ни „Оса“ ни муха.—Слѣдвайте захванатія си членъ.

Бѣ. „Училището“ цакъ си побърка рѣда! Причината е нашето прѣмѣстение отъ едно мѣсто на друго; но главното е че и паранія ни матеріялъ са исчерпа, а отдѣлъ чакахме да ни са внесе нѣщо отъ осталитѣ ни спомоществования, и то не би; *очи пълни ржѣвъ празни*, казва наша поговорка.

Руссе, въ печати, на Д. областъ.

طونه ولايتی مطبعہ سندھ طبع اولنشد